

НАУКАТА ЗА СТОЙКАТА - ПОСТУРОЛОГИЯ ИМА СВЕТОВНА ИСТОРИЯ ОТ НАД 50 ГОДИНИ, А В БЪЛГАРИЯ ОТ ЕДНА.

Д-р Венцислав Стоев д-р

Проблемите на равновесието, ориентацията, координацията на движенията във вертикалната стойка, при ходене и други действия в условията на технически прогрес имат все по-важно място в медицината. Управлението на транспортни средства, работата с много механизми, управлението на производствени и технологични процеси са свързани с високи изисквания към прецизни и координирани двигателни реакции. В тези условия различните видове патология на субклинично ниво или тези, които не се диагностицират по стандартните начини могат да се проявят по най-трагичен начин.

От друга страна много заболявания на опорно-двигателната система имат своята симптоматика, изразяваща се в изменения на балансиращите реакции на тялото на пациента при основна стойка, седнал или при ходене. Клинично, наличието на определени симптоми става очевидно само при груба патология. В същото време, специални методи дават възможност да се открият такива изменения много по-рано. Чувствителността им е такава, че може да се проведе диагностика на етап на заболяването или неговите последствия, когато пациента още няма оплаквания.

Днес в медицината на развитите страни доказва своите големи възможности една ново трансдисциплинарно медицинско направление – *постурология*. Постурологията се занимава с диагностика, динамично наблюдение и изучаване на различните нарушения на функцията равновесие и поддържането на баланса в основната стойка и свързаните с нея процеси. Постурологията, като наука се е появила благодарение на разработката на стабилметрични платформи - устройства, които позволяват да се регистрира проекцията на общия център на масата на тялото на стоящия на платформата човек, и промените във времето. Методът е получил наименованието – *стабилметрия* (до използването на компютерна обработка на сигнала – стабิโลграфия). Възможността за изследване на функцията на баланса, равновесието, различните реакции от страна на системата за управление на равновесието е дала възможност да се подходи от съвсем различни позиции както към относително известни заболявания, така и да се открият нови особености на функцията на проприоцептивната, нервно-мускулната, зрителната, вестибуларната и някои други системи.

Внедряването на технологии за изследване на двигателните реакции на стоящия човек могат да се оприличат с такива известни в историята на медицината факти, като появата на анализа на кръвта в хематологията, електрокардиограмите в кардиологията и др. Формално постурологията се сформира в самостоятелно направление през 1969 г, когато е създадено международното постурологично общество. През 1983 г са публикувани стандартите на обществото за провеждане на стабилOMETрично изследване, терминологията, начините за обработка и представяне на информацията. [Karpeyn T.S., Bles W., Njikiktjien Ch.J. et al.]. Две години по-късно се появяват и стандартите за технически изисквания към стабилOMETричната платформа [Bizzo G., Guillet M., Patat A. et al. 1985]. Въвеждането на стандартизация позволило да се достигне съществен прогрес не само в областта на научните изследвания, но особено в практическата клинична работа. Данните, получени в различни институти и страни, станали съпоставими. Това позволило бързо да се натрупат крупни бази данни по различни феноменологии и симптоматики, характерни за патологията на системите и органите на човека. В днешни дни към международното постурологично общество са се присъединили и различни национални общества. Освен това са се образували и няколко международни общества, две от които (Американското и Европейското) поддържат, напълно оправдано, изследвания близки по тематика и включват анализ на походката. Ежегодно се провеждат няколко международни постурологически конференции и конгреси. Провеждат се обучаващи семинари, издават се списания, работят телеконференции, излизат монографии. Една от тях на Gagey P.M., Weber V. през 1995 е станала също така важен системообразуващ фактор за развитие на тази наука в Европа. На този фон родните достижения изглеждат значително по-скромно. Първите стабилOMETрични платформи се появяват на пазара през 90те години на миналия век. За постурологията знаят много малко специалисти. В обществото няма представа дори за тази наука. През 2017г. за първи път в София беше проведен еднодневен семинар по постурология от д-р Паоло Заварела –основател и ръководител на школа по постурология EDUCAM Рим, Италия. В началото на 2018г. беше основана Българската Асоциация по Постурология и същата година 12 лекари от различни градове на страната преминаха пълното обучение в Италия и се дипломираха след изпит пред преподаватели от Университета Jean Monnet в Брюксел.

Днес в България са актуални следните основни въпроси за съществуването и реализацията на постурологията (освен за стабилOMETричните изследвания):

1. Липсва преподаване по предмета или даже запознаване с него, както в медицинските ВУЗове, така и на курсовете за повишаване на квалификацията на лекарите,
2. Няма специализирана литература на български език по постурология (учебна и професионална),

Преподаване, естествено е необходимо. В настоящият момент, когато достъпността на методична литература и на самите технологии за демонстрация на студенти или лекарите е недостатъчна, ще бъде оправдано да се започне с уводни курсове и лекции по клинична биомеханика и постурология за студентите от медицинските ВУЗове и тематични лекции или методични пособия за лекарите от курсовете за СДК и др.

Друг добър вариант е създаването на Български Център за обучение по клинична постурология под егидата и ръководството на Българската Асоциация по Постурология и със супервизия ,и преподаване от водещи европейски постурози от Италия и други страни.

В контекста на развитието на функционалното медицинско мислене, може би е оправдано обединението на различни, от традиционна гледна точка, групи пациенти: неврологични, ортопедо-травматологични, гнато-логични, офталмологични, болни с остри или хронични интоксикации (достатъчно е да си спомним за алкохола и пушенето) и още много болни с неясни диагнози в една *функционална група*. Това са пациенти с *двигателна патология или с постурална дисфункция*. Отделянето на такава категория болни ще позволи успешно да се работи с пациенти, особено при определянето на първичните показания за направлението на функционалното изследване. Става дума за изследването именно на двигателната функция, а не за стандартните функционални методи за изследване в лечебните заведения. В този случай функционалното направление на терапевтичното мислене се оказва по-ефективно от формалното – следването на определен списък от диагнози.

Може да се отбележи, че липсата в реалната клинична практика в страната на специални методи за изследване на патологията на стойката и движенията е довело до това, че в терапевтичното мислене отсъстват функционални двигателни категории, във времето когато основните проблеми на пациентите от изброените групи са в ограничение на двигателните им възможности.

До известна степен може да се определи клиничният подход на ортопедите-травматолози, като анатомичен, а на невропатолозите, като топичен.

В заключение може да се отбележи, че постурологията в България има перспективно бъдеще.

Литература

1. *Гурфижель В.С., Коц ЯМ, ШижМЛ.* Регуляция позы человека.- М.: Наука, 1965.- 256 с.
2. Сковрцов Д.В. Клинический анализ движений. Стабилометрия: - М.:АОЗТ “Антидор” 2000. – 192 с.
3. *Bizzo G., Guillet M., Patat A. et al.* Specifications for building a vertical force platform designed for clinical stabilometry // *Med. & Biol. Eng. & Comput.*, 1985.- N23.- p.474-476.
4. *Gagey P.M., Weber B.* *Posturologie.* Regulation et dereglements de la station debout. Paris: Masson, 1995.- 145p.
5. *Kapteyn T.S., Bles W., Njikiktjien Ch.J. et al.* Standartization in platform stabilometry being a part of posturography // *Agressologie*, 1983.- N24, Vol.7.- p.321-326.